

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 10 decembrie 2014
În Cauza Oprea împotriva României

(Cererea nr. 26765/05)
Strasbourg

Definitivă

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Oprea împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, președinte, Alvina Gyulumyan, Corneliu Bîrsan, Ján Šikuta, Nona Tsotsoria, Kristina Pardalos, Johannes Silvis, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție,
după ce a deliberat în camera de consiliu, la 19 noiembrie 2013,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 26765/05 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, M. Constantin Oprea („reclamantul”), a sesizat Curtea la 11 iulie 2005 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2 Reclamantul a fost reprezentat de N. Vucoiev, avocat în Arad. Guvernul român (Guvernul) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 23 mai 2012, cererea a fost comunicată Guvernului.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamantul s-a născut în 1952 și locuiește în Strasswalchen, Austria.

5. Prin hotărârea din 26 octombrie 1994, Judecătoria Ploiești l-a condamnat în lipsă pe reclamant la 2 ani și 10 luni de închisoare cu executare pentru furt. Pedepsa nu a putut fi executată, reclamantul locuind în Austria.

6. Prin hotărârea definitivă din 13 octombrie 2006, Judecătoria Ploiești a constatat împlinirea termenului de prescripție a executării pedepsei și, în consecință, a revocat mandatul de executare a pedepsei.

7. La 23 decembrie 2006, reclamantul împreună cu soția sa care suferea de un handicap s-au prezentat la frontiera română pentru a-și vizita familia. Reclamantul afirmă că a prezentat poliției de frontieră o copie a hotărârii din 13 octombrie 2006. Cu toate acestea, a fost arestat în baza mandatului de executare a pedepsei.

8. Următoarea zi, a fost transferat la Penitenciarul Arad în vederea executării pedepsei aplicate prin hotărârea din 26 octombrie 1994.

9. La 27 decembrie 2006, conducerea penitenciarului a contactat Judecătoria Ploiești și, după ce a obținut o copie a hotărârii din 13 octombrie 2006, l-a pus în libertate pe reclamant. Acesta afirmă că s-a întors imediat în Austria în stare de șoc.

II. Dreptul și practica interne relevante

10. Art. 504 C. proc. pen. reglementează acțiunea contra statului în repararea prejudiciului moral în cazul condamnării pe nedrept sau al privării de libertate în mod nelegal și, în versiunea modificată prin Legea nr. 281/2003, este astfel reprodus:

Art. 504

„Persoana care a fost condamnată definitiv are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite, dacă în urma rejudecării cauzei s-a pronunțat o hotărâre definitivă de achitare.

Are dreptul la repararea pagubei și persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată de libertate ori căreia i s-a restrâns libertatea în mod nelegal.

Privarea sau restrângerea de libertate în mod nelegal trebuie stabilită, după caz, prin ordonanță a procurorului de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate, prin ordonanță a procurorului de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale [...] ori prin hotărâre a instanței de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate, prin hotărâre definitivă de achitare sau prin hotărâre definitivă de încetare a procesului penal [...].

Are drept la repararea pagubei suferite și persoana care a fost privată de libertate după ce a intervenit prescripția, amnistia sau dezincriminarea faptei.”

11. Prin Decizia nr. 45 din 10 martie 1998, Curtea Constituțională a interpretat pentru prima dată dispozițiile art. 504, în forma anterioară modificării aduse prin Legea nr. 281/2003, și a constatat obligația statului de a răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare săvârșite în procesele penale [a se vedea, de asemenea, *Pantea împotriva României*, nr. 33343/96, pct. 152, CEDO 2003-VI (extrase)] După modificare Codului de procedură penală, prin Decizia nr. 417 din 14 octombrie 2004, Curtea Constituțională a statuat că art. 504 C. proc. pen. este constituțional, cu toate că dispozițiile sale enumerau în mod explicit cazurile care dau dreptul la reparare a pagubelor în temeiul acestui articol (a se vedea, de asemenea, *Ogică împotriva României*, nr. 24708/03, pct. 23, 27 mai 2010).

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 5 § 1 din Convenție

12. Reclamantul pretinde că a fost ținut în detenție de la 23 la 27 decembrie 2006 în absența oricărei baze legale. Invocă art. 5 § 1 din Convenție, ale cărui dispoziții relevante în speță sunt redactate după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa, decât în cazurile următoare și conform căilor legale:

a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;

[...]”

A. Cu privire la admisibilitate

13. Guvernul invocă excepția neepuizării căilor de atac, considerând că reclamantul ar fi trebuit să sesizeze instanțele interne cu o acțiune în reparație a prejudiciului pretins, întemeiată pe art. 504 C. proc. pen. Consideră că prezenta cauză este similară cauzei *Tomuleț împotriva României* (dec., nr. 1558/05, 16 noiembrie 2010). Guvernul face trimitere, de asemenea, la cauzele *Stoianova și Nedelcu împotriva României* (dec., nr. 77517/01 și 77722/01, 3 februarie 2004), *Temeșan împotriva României* (nr. 36293/02, pct. 26-30, 10 iunie 2008), *Isac împotriva României* (dec., nr. 10523/05, 22 februarie 2011 și *Cozma împotriva României* (dec., nr. 12080/06, 11 octombrie 2011) în care Curtea a concluzionat caracterul efectiv al căii de atac prevăzute la art. 504 C. proc. pen. în caz de erori judiciare sau privare de libertate în mod nelegal în cursul procesului penal.

14. Guvernul subliniază că art. 504 C. proc. pen. menționează prescripția printre cazurile care dau dreptul la reparare pentru privare de libertate în mod nelegal, dar arată că acest tip de litigiu este foarte rar și, în consecință, nu poate prezenta exemple din jurisprudență.

15. Reclamantul afirmă că o acțiune întemeiată pe dispozițiile art. 504 C. proc. pen. nu constituie o cale de atac efectivă în circumstanțele particulare ale cazului său.

16. Curtea reamintește că îi revine Guvernului, care a invocat neepuizarea căilor de atac interne, sarcina de a convinge Curtea de caracterul efectiv și disponibilitatea respectivei căi de atac atât în teorie, cât și în practică la momentul faptelor, cu alte cuvinte că era accesibilă și îi putea oferi reclamantei posibilitatea soluționării cererilor sale, precum și că prezenta perspective rezonabile de reușită. Cu toate acestea, odată demonstrat acest lucru, reclamantului îi revine sarcina de a stabili dacă recursul invocat de Guvern a fost într-adevăr utilizat sau dacă, dintr-un motiv oarecare, nu era nici adecvat, nici efectiv în circumstanțele specifice ale cauzei sau dacă anumite circumstanțe speciale îl dispensau de această obligație [a se vedea, printre multe alte exemple, *Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25803/94, pct. 76, CEDO 1999-V].

17. Curtea constată, cu titlu preliminar, că decizia pronunțată în cauza *Tomuleț* sus-menționată era bazată pe examinarea art. 504 C. proc. pen. în versiunea anterioară modificării din 2003 care a extins domeniul de aplicare și pentru privarea de libertate după ce intervine „prescripția [...] faptei”. Prin urmare, atât timp cât Guvernul invocă această nouă prevedere în sprijinul excepției ridicate, Curtea nu poate transpune în prezenta cauză concluziile sale cu privire la caracterul efectiv al căii de atac prevăzute în dreptul intern la momentul cauzei *Tomuleț*.

18. Curtea subliniază că art. 504 C. proc. pen. pune drept condiție de admisibilitate a unei acțiuni în reparație ca respectivul caracter nelegal al privării de libertate în cauză să fie stabilit printr-o ordonanță sau o hotărâre în limita cazurilor bine definite. Curtea Constituțională a confirmat, prin decizia din 14 octombrie 2004, că folosirea acesteia era limitată la cazurile prevăzute la art. 504. În consecință, în situațiile juridice care nu corespundeau acestor cazuri, Curtea a concluzionat că acțiunile prevăzute la art. 504 C. proc. pen. nu aveau caracter efectiv (a se vedea *Ogică*, citată anterior, și *Degeratu împotriva României*, nr. 35104/02, pct. 59, 6 iulie 2010).

19. În speță, Curtea reține că nu este cazul unei erori judiciare comise pe parcursul unui proces penal. Spre deosebire de cauza *Ogică* sus-menționată, Curtea constată că privarea reclamantului de libertate a reprezentat consecința neregulilor administrative în transmiterea documentelor între diversele organe ale statului și că nu a existat o constatare prealabilă a caracterului ilegal al detenției [a se vedea, a contrario, *Stoianova și Nedelcu* (dec.), citată anterior; *Temeșan*, citată anterior, pct. 26; *Isac* (dec.), citată anterior și *Cozma* (dec.), citată anterior].

20. Desigur, art. 504 C. proc. pen. indică că o persoană care a fost privată de libertate are drept la repararea pagubei „după ce a intervenit prescripția [...] faptei”. Cu toate acestea, Curtea reține că, în speță, a intervenit prescripția executării pedepsei, iar Guvernul nu a prezentat exemple din jurisprudență pentru a demonstra că instanțele interne fac aplicarea art. 504 în cazul prescrierii executării pedepsei.

21. Luând toate acestea în considerare, Curtea constată ineficiența, în cazul reclamantului, a căii de atac indicate de Guvern. Prin urmare, este necesar să fie respinsă această excepție.

22. De altfel, Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție și că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

23. Reclamantul pretinde că arestarea sa și menținerea sa în detenție de la 23 la 27 decembrie 2006 nu aveau nicio bază legală.

24. Guvernul susține că reclamantul a fost arestat de poliția de frontieră deoarece aceasta nu avea cunoștință de revocarea mandatului de executare a pedepsei. Mai afirmă că reclamantul a acționat cu rea-credință și s-a sustras executării pedepsei. Guvernul expune că, la 27 decembrie 2006,

conducerea Penitenciarului Arad a întreprins demersurile necesare la Judecătoria Ploiești, iar reclamantul a fost pus imediat în libertate.

25. Curtea reamintește că lista excepțiilor de la dreptul la libertate prevăzut la art. 5 § 1 din Convenție are un caracter exhaustiv și că numai o interpretare strictă se potrivește cu scopul acestei dispoziții: să se asigure că nimeni nu este privat în mod arbitrar de libertate [*Labita împotriva Italiei* (MC), nr. 26772/95, pct. 170, CEDO 2000-IV].

26. În cauză, Curtea observă că mandatul de executare a pedepsei a fost revocat definitiv la 13 octombrie 2006 datorită împlinirii termenului de prescripție a executării pedepsei. Prin urmare, arestarea și menținerea în detenție a reclamantului nu aveau bază legală.

27. Curtea reamintește că, la examinarea termenului de executare a deciziilor de punere în libertate a reclamantilor, a sancționat întârzierile care depășeau minimul necesar pentru îndeplinirea formalităților administrative de eliberare (a se vedea, cu titlu de exemplu, *Labita*, citată anterior, pct. 172; *Rashid împotriva Bulgariei*, nr. 47905/99, pct. 79-80, 18 ianuarie 2007; *Calmanovici împotriva României*, nr. 42250/02, pct. 77, 1 iulie 2008).

28. Curtea consideră că, în prezenta cauză, se impune o abordare strictă mai ales că detenția era lipsită încă de la început de bază legală.

29. Nu se poate accepta argumentul că reclamantul a fost privat de libertate pe motivul că poliția de frontieră nu avea cunoștință de revocarea mandatului de executare a pedepsei și, cu atât mai mult, nici faptul că a fost menținut în detenție timp de 4 zile așteptând să fie contactată instanța din Ploiești și să fie trimisă copia hotărârii prin care mandatul a fost revocat (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ogică*, citată anterior, pct. 64).

30. Pe de altă parte, Curtea consideră că reclamantul nu poate fi acuzat după revocarea mandatului de executare a pedepsei de atitudinea acestuia pe durata de valabilitate a mandatului respectiv și nu poate justifica în nicio situație o privare de libertate ulterioară acestei revocări.

31. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a stabili că detenția reclamantului nu se încadrează în niciunul din cazurile prevăzute la art. 5 § 1 din Convenție.

32. Rezultă că a fost încălcat art. 5 § 1 din Convenție.

II. Cu privire la celelalte pretense încălcări

33. Din perspectiva art. 5 și art. 6 din Convenție, reclamantul se plânge de condamnarea sa în lipsă și consecințele acesteia.

34. Ținând cont de data introducerii cererii, Curtea constată că aceste capete de cerere sunt tardive.

35. Rezultă că acestea trebuie respinse, în conformitate cu art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din Convenție.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

36. Conform art. 41 din Convenție:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

37. Reclamantul și-a prezentat cererea de reparație echitabilă în afara termenului stabilit de Curte pentru acest lucru.

Pentru aceste motive, în unanimitate, Curtea :

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 5 § 1 din Convenție și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;
2. Hotărăște că a fost încălcat art. 5 § 1 din Convenție;
3. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 10 decembrie 2013, în
temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulament.

Santiago Quesada
Grefier,

JOSEP CASADEVALL
Președinte